

BIG TECH ȘI TRANSFORMAREA MISOGINIIEI ÎN ARMĂ ÎN ECOSISTEMUL ONLINE AL MOLDOVEI

O evaluare a amenințărilor digitale la adresa
femeilor în viața publică

Big Tech și utilizarea misoginiei ca armă în ecosistemul online al Moldovei

Rezumat Executiv și Concluzii Principale

Moldova are o experiență exhaustivă, pe care unii o consideră chiar epuizantă, în combaterea amenințărilor digitale la adresa democrației. Acestea fac parte din tacticile de război hibrid care vizează o țară prinsă la o răscruce geopolitică între sferile de influență estice și occidentale.

În martie 2024, baza de date EUvsDisinfo, un depozit public în creștere cu mai mult de 15.000 de exemple de dezinformare pro-Kremlin din 2015 până în prezent, includea peste 600 de exemple care vizau în mod specific Moldova.¹ Dintre acestea, peste 90 au vizat-o pe președinta Republicii Moldova, Maia Sandu.

Creșterea dezinformării și a distorsiunilor digitale în Moldova poate fi atribuită mai multor factori, cum ar fi:

1. Manipularea politică și finanțarea ilegală a partidelor pro-Kremlin au creat condiții propice pentru influențarea peisajului politic atât în timpul alegerilor, cât și între acestea.
2. Instituții media, cu legături directe sau indirecte cu mass-media de stat rusă, au fost înființate și finanțate pentru a promova narațiuni pro-Kremlin. Acestea prezintă adesea știri părtinitoare, subliniind aspectele pozitive ale Rusiei și prezentând UE, NATO și țările occidentale într-o lumină negativă.
3. Platformele de socializare sunt folosite pentru a disemina narațiuni și a influența opinia publică prin utilizarea bine documentată a boților, a conturilor false și a fermelor de troli pentru a amplifica conținutul pro-Kremlin, a ataca criticii și a răspândi dezinformarea. Aceste eforturi urmăresc să creeze iluzia unui sprijin larg pentru Rusia și politicile sale.

Acest mediu prezintă vulnerabilități pentru eforturile de combatere a dezinformării și creează obstacole pentru presa independentă.² În astfel de condiții, dezinformarea și propaganda

---

¹ La căutarea cazurilor de dezinformare în care este implicată Moldova în baza de date [EuvsDisinfo, la 15 februarie 2024](#).

² Vadim Pistrinciuc, Iulian Rusu, Valeriu Pașa, [Analysis and Strategy for Increasing Resilience to Disinformation in the Republic of Moldova](#) (inforMD, 2021); și [Against disinformation in the Republic of Moldova](#),” (inforMD, 2021), Institut für Europäische Politik; și [NATO Strategic Communications Centre of Excellence: The Moldovan Information Environment, Hostile Narratives, and Their Ramifications](#), 2017

pro-Kremlin au penetrat constant media și peisajul digital din Moldova, cu eforturi de manipulare concentrate pe Telegram, dar răspândindu-se rapid pe platforme occidentale, precum Facebook.³

Acest raport se bazează pe cunoștințele existente despre natura și scopul distorsiunilor digitale din Moldova, evidențiind în același timp **dezinformarea de gen și consecințele grave pe care aceasta le reprezintă pentru femeile din politica moldovenească – în special pentru președinta Maia Sandu.**

Principalele constatări

- Dezinformarea de gen este un instrument utilizat frecvent pentru a submina democrația, iar în cazul Moldovei, este *adesea folosită de actori străini*.
  - **Cercetările sondajului de opinie publică din martie 2024 indică, de asemenea, faptul că moldovenii consideră atacurile asupra femeilor lidere drept o preocupare serioasă care necesită acțiune.**
- Dezinformarea cu caracter de gen este utilizată de rețelele pro-autoritare pentru a-și ataca criticii. Aceste rețele folosesc adesea religia sau tradițiile societale ca instrumente pentru a semăna dezbinare sau să pună la îndoială caracterul femeilor aflate în poziții de autoritate.
  - **Principalii actori maligni care au atacat în mod activ femeile lidere din Moldova sunt în mod explicit pro-Rusia și/sau au legături cu Rusia. Comportamentul neautentic și coordonat a fost observat în inițierea atacurilor, având ca rezultat amplificarea acestora.**
- Există rețele active de fact-checking și inițiative civice care încearcă să protejeze integritatea informațiilor.
  - **Fact-checking-ul de unul singur face puțin pentru a opri răspândirea dezinformării sau atacurilor la caracter împotriva femeilor din politică, deoarece minciunile și distorsiunile continuă să circule mult timp după ce au fost demascate.**
- Platformele digitale nu reușesc să pună în aplicare propriile ghiduri și termeni de serviciu și profită direct de pe urma conflictelor din regiune.
  - **Majoritatea moldovenilor cu vârstă de vot consideră că platformele de socializare nu sunt suficient de reglementate. De asemenea, aceștia sprijină eforturile guvernului de a proteja utilizatorii de social media, în special copiii și femeile tinere, prin reglementări ale platformelor care sunt în prezent în considerare.**

---

³ Mădălin Necșuțu, "[Moldova Ups Fight Against Russian Propaganda Ahead of Elections](#)", 5 octombrie 2023 Balkin Insight; și David Gilbert, "[A US-Sanctioned Oligarch Ran Pro-Kremlin Ads on Facebook—Again.](#)" [January 18, 2024](#), revista [Wired](#)

- **Rezultatele cercetărilor opiniei publice oferă dovezi clare de sprijin atât pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană, cât și pentru eforturile de reglementare a platformelor de socializare. Comunicarea eficientă cu privire la reglementarea platformelor ar trebui să se axeze pe:**
  - Includerea discuțiilor factuale despre potențialele pericole – în special acele amenințări la adresa femeilor și fetelor.
    - *Pericolele cum ar fi escrocherii, traficul de persoane sau alte riscuri fizice pentru femei și fete sunt cele mai îngrijorătoare pentru public*
    - *Această cadrare/abordare ajută la activarea rolului tradițional al bărbaților ca protectori și crește probabilitatea de acțiune.*
  - Discuții despre dezinformare ca un efort de manipulare de către guverne străine care au dorința de a provoca diviziuni și de a slăbi Moldova sunt, la fel, puternice.
  - Majoritatea semnificativă a adulților cu vârstă de vot și-au exprimat îngrijorarea cu privire la modul în care femeile sunt tratate online. Mai mult de două treimi și-au exprimat îngrijorarea cu privire la videoclipurile "deep fake" care se răspândesc prin intermediul rețelelor sociale, ceea ce creează o deschidere pentru a lua în considerare modul în care genul este folosit ca armă, având în vedere atenția mare acordată inteligenței artificiale generative.
  - Dezinformarea cu caracter de gen ar trebui discutată folosind cuvintele-cheie: bullying, hărțuire, intimidare, umilire, manipulare străină și minciuni menite să răspândească dezbinarea.

Obiectivele cercetării

În întreaga lume, femeile lidere se confruntă cu niveluri îngrozitoare de dezinformare de gen și abuz online, cu consecințe dramatice asupra libertății lor de exprimare, precum și asupra drepturilor femeilor și a democrației în sens mai larg. Cu toate acestea, perspectivele lor lipsesc adesea din conversațiile cheie despre democrație și tehnologie. #ShePersisted a fost creată pentru a amplifica vocile femeilor lidere la nivel global și pentru a asigura că experiențele lor sunt incluse în discuțiile esențiale privind reforma platformelor digitale.

Din 2022, #ShePersisted a realizat analize detaliate ale narațiunilor, temelor și tacticilor de gen utilizate la nivel global pe platformele digitale majore, analizând discursul din jurul țintelor atacurilor de dezinformare de gen, ca parte a unei serii de cercetări numite [#MonetizingMisogyny](#). Această cercetare include studii de caz din Italia, Ungaria, Brazilia, India și Tunisia. Studii de caz privind dezinformarea de gen în contextul conflictelor active au fost efectuate și în Ucraina și Yemen. Raportul dat extinde acea cercetare, oferind o imagine de ansamblu asupra amenințărilor digitale la adresa femeilor din viața publică din Moldova și o înțelegere mai profundă a modului în care ecosistemul online este folosit drept armă împotriva femeilor lidere. Finanțarea pentru efectuarea acestei cercetări a fost oferită de Biroul pentru Externe, Commonwealth și Dezvoltare al Guvernului Regatului Unit.

Metodologia de informare a analizei

În 2024, #ShePersisted și-a îmbunătățit corpul global de cercetare cu o analiză detaliată a tiparelor, modului de operare și motivelor dezinformării de gen îndreptate împotriva femeilor din Moldova în politică și jurnalism. Această cercetare a fost completată de interviuri cu cercetători în domeniul dezinformării din Europa și Moldova, precum și prin analiza a peste 58 de articole, rapoarte și lucrări de cercetare care au examinat în mod specific mediul informațional din Moldova.

#ShePersisted a colaborat și cu The Nerve pentru a efectua o analiză detaliată a celor mai populare platforme de socializare din Moldova în limba română. Facebook (1,3 milioane de utilizatori) și TikTok (1,58 milioane de utilizatori)⁴ sunt cele mai populare platforme din Moldova după numărul de utilizatori. Instagram are 1,03 milioane de utilizatori, iar X are 118,2 mii de utilizatori în Moldova. [DataReportal](#) nu are date despre utilizatorii YouTube. Această revizuire amplă a inclus atât o scanare asistată de inteligență artificială, cât și o revizuire umană a peste 6.274 de postări pe pagini sau grupuri publice în perioada ianuarie 2020 - decembrie 2023 pe Facebook, precum și a peste 111 videoclipuri TikTok publicate din august 2023 până în februarie 2024.

În cele din urmă, în martie 2024, în Republica Moldova a fost realizat un sondaj de opinie publică reprezentativ la nivel național în rândul adulților cu vârstă de vot, atât în limba română, cât și în limba rusă. Împreună, aceste produse oferă un cadru dinamic pentru a înțelege mai bine atitudinile moldovenilor față de companiile de social media, pericolele online și egalitatea de gen, care trebuie să informeze eforturile de combatere a atacurilor reputaționale de gen.

Definiții: Ce este dezinformarea de gen?

Dezinformarea de gen este răspândirea deliberată a informațiilor sau imaginilor înșelătoare sau false despre femei lider politici, jurnaliști și personalități publice femei, folosind stereotipuri sociale legate de rolul femeilor. Acest tip de dezinformare este conceput pentru a deteriora reputația oponentilor politici de sex feminin, pentru a reduce la tăcere criticii și pentru a descuraja alte femei să se implice în politică⁵. Femeile șefe de stat și ministre au fost ținte pentru sprijinul public acordat eforturilor de război ale Ucrainei, urmând în principal liniile de percepție sexistă asupra femeilor în funcții de conducere.

---

⁴ TikTok a crescut de la al treilea cel mai popular site de socializare în iunie 2023 la al doilea cel mai popular

⁵ [Problema](#), #ShePersisted

De ce este important

Republica Moldova rezistă cu perseverență influenței rusești și navighează în prezent într-o perioadă electorală critică și extinsă. Prevalența amenințărilor digitale și a dezinformării în Moldova a fost atribuită unui număr de factori, inclusiv polarizarea politică și diviziunile ideologice între instituțiile media, care facilitează influența narațiunilor motivate politic și răspândirea propagandei partizane, vulnerabilitățile la eforturile externe de dezinformare și barierele pentru presa independentă.⁶ Un raport realizat de un proiect al Institut für Europäische Politik (Institutul pentru Politici Europene) în 2021 a descris Moldova ca fiind vulnerabilă la dezinformare din cauza structurii peisajului mediatic, pe care l-au caracterizat ca fiind "segregat" după limbă și populație, suprasaturat, influențat ideologic și ostil față de instituțiile independente și jurnaliști, precum și lipsa prioritizării în ceea ce privește educația privind abilitățile de gândire critică.⁷ Într-un astfel de mediu, dezinformarea și propaganda pro-Kremlin au pătruns constant în ecosistemul media moldovenesc și în peisajul digital, conținut fiind distribuit în cea mai mare parte pe Telegram, dar răspândindu-se și pe platforme occidentale precum Facebook.⁸

⁶ Vadim Pistrinciuc, Iulian Rusu, Valeriu Pașa, [Analysis and Strategy for Increasing Resilience to Disinformation in the Republic of Moldova](#) (inforMD, 2021); și [Against disinformation in the Republic of Moldova.](#) (inforMD, 2021), Institut für Europäische Politik; și [NATO Strategic Communications Centre of Excellence: The Moldovan Information Environment, Hostile Narratives, and Their Ramifications](#), 2017

⁷ [Institut für Europäische Politik: Analysis and Strategy for Increasing Resilience to Disinformation in the Republic of Moldova, 2021](#); [Institut für Europäische Politik: inforMD – Against disinformation in the Republic of Moldova](#),

⁸ Mădălin Necșuțu, "[Moldova Ups Fight Against Russian Propaganda Ahead of Elections](#)", 5 octombrie 2023, Balkan Insight; și David Gilbert, "[A US-Sanctioned Oligarch Ran Pro-Kremlin Ads on Facebook—Again.](#)" 18 ianuarie 2024, revista Wired.

Moldova a realizat progrese incredibile pentru a spori participarea politică a femeilor. Prima femeie președinte, Maia Sandu, a fost aleasă în 2020 cu promisiunea de a solicita aderarea la UE, punând Moldova în contradicție cu Rusia. De atunci, țara a lucrat constant pentru a elimina influența malignă, pentru a obține independența energetică și pentru a institui reforme anticorupție. Cu toate acestea, Moldova s-a confruntat cu provocări generate de campaniile rusești de spionaj și dezinformare menite să destabilizeze țara și să incite la conflict – inclusiv în regiunea separatistă Transnistria.

În timp ce trupele rusești se adunau pentru invadarea Ucrainei la începutul anului 2022, sistemele informatice pe care Moldova, țara vecină, le-a folosit pentru a-și gestiona operațiunile de securitate de-a lungul graniței sale de 760 de mile cu Ucraina au fost atacate. Atacul, neraportat anterior, care ar fi putut perturba capacitatea Moldovei de a gestiona fluxul de refugiați ucraineni și cereale, a fost urmat de o serie de incursiuni similare. Pe măsură ce războiul a progresat, conturile pro-ruse de pe rețelele de socializare au răspândit afirmații false menite să discrediteze guvernul moldovean, iar trolii au bombardat autoritățile moldovenești cu mii de amenințări false cu bombă.⁹

În aceeași zi în care Rusia și-a lansat războiul împotriva Ucrainei, 24 februarie 2022, guvernul moldovean a [creat](#) un canal Telegram pentru a verifica informațiile de pe acea platformă de socializare, numit "Prima Sursă". În octombrie 2022, același canal [a fost folosit](#) pentru a nega zvonurile care circulau pe Telegram că Ministerul moldovean al Apărării plănuia o mobilizare militară generală.

Încercările de subminare a independenței și integrității teritoriale a Moldovei în regiune au continuat din 2022. Experții în politică externă consideră că Kremlinul escaladează o campanie hibridă de manipulare a alegerilor importante din Republica Moldova din 2024.¹⁰ În aprilie, Moscova a găzduit formarea unui bloc politic¹¹ în jurul principalului său aliat moldovean Ilan Șor, un miliardar fugar¹² condamnat pentru cea mai mare fraudă bancară din istoria țării – și a trimis un flux uluitor de bani pentru pre-electorală, pe care poliția i-a confiscat la aeroportul din Chișinău.¹³ Cu doar câteva zile înainte de primul tur de scrutin, premierul Dorin Recean a anunțat că candidații din

⁹ Ryan Gallagher, "[Cyberwar Descends on Unprepared Moldova](#)," 20 aprilie 2023, [Bloomberg](#)

¹⁰ Dr. Donald N. Jensen; James Rupert, "[In Russia's Hybrid War on Europe, Moldova's Critical Next 15 Months](#)," 1 mai 2024, [blogul USIP](#)

¹¹ Alexander Tanas, "[Moldovan opposition announces new election bloc at Moscow event](#)," 21 aprilie 2024 [Reuters](#)

¹² Piotr Garcu, "[Shor: Moscow's Man in Moldova](#)", [IWPR](#) 13 decembrie 2023

¹³ Ekatarina Arvintii, "[Shor's 'Couriers' brought 20 million lei from Moscow in a single day. The money used to finance parties.](#)" 24 aprilie 2024 [Newsmaker-Md](#)

partea Partidului Șansa (afiliat lui Șor) vor fi excluși din alegeri, la scurt timp după ce directorul SIS a declarat că gruparea corupe alegătorii¹⁴ și primește bani din Rusia.¹⁵

Îngrijorările moldovenilor cu privire la manipularea de către guvernele străine care au dorința de a provoca dezbinare și de a slăbi Moldova sunt semnificative

- **64% dintre moldoveni consideră că manipularea oamenilor de către guverne străine este o problemă gravă, iar 21% cred că este o problemă moderată**
- **40% dintre moldoveni sunt foarte îngrijorați de faptul că platformele de social media profită de pe urma răspândirii minciunilor și dezinformării plătite de Rusia pentru a interveni în politica moldovenească**

Eforturile de dezinformare încearcă aproape întotdeauna să exploateze diviziunile existente într-o societate. În Moldova, aceste diviziuni includ două regiuni cu tensiuni: Găgăuzia, o fortăreață a lui Șor la sud; și Transnistria, la hotarul estic a Moldovei.

- **54% dintre moldoveni cred că problema platformelor de socializare creează o divizare mai mare în țară – iar 41% sunt foarte îngrijorați de acest lucru**

În ianuarie, Moldova și-a extins sistemul național de taxe vamale de import-export către Transnistria, ca parte a procesului de reglementare a normelor comerciale în cadrul unui acord de comerț cu UE. Transnistria, dependentă doar de Moldova pentru comerț după ce Ucraina și-a închis granița în urma invaziei Rusiei, a cerut rapid "protecția" Rusiei.¹⁶ La 28 februarie a avut loc un "congres" în Transnistria, în care taxarea a fost descrisă de conducerea Transnistriei drept o "blocadă economică" și o mișcare a Chișinăului de a-și impune dominația. Guvernul moldovean a justificat măsura ca pe o "uniformizare a condițiilor de concurență" și o încercare de "a include treptat aceste companii în spațiul economic și comercial unic al Moldovei".¹⁷

În martie, un canal de televiziune condus de autoritățile din Transnistria, *Pervii Pridnestrovskii*, a difuzat un videoclip în care un obiect zboară din cer pentru a distruge un elicopter vechi și abandonat dintr-o unitate militară transnistreană, susținând că este un atac cu dronă din partea

---

¹⁴ Canalul YouTube Radio Moldova, "[Chance](#)". removed from the electoral race. Recean: Russia cannot intervene with tanks, but with dirty money, YouTube 3 noiembrie 2023 Prim-ministrul Dorin Recean a anunțat într-un briefing la sediul Guvernului că decizia este motivată de războiul hibrid al Rusiei împotriva Republicii Moldova.

¹⁵ Ekatarina Arvintii, "[Șor's 'Couriers' brought 20 million lei from Moscow in a single day. The money used to finance parties.](#)" 24 aprilie 2024 Newsmaker.md

¹⁶ Dennis Leven, [Transnistria begs Putin to 'protect' it against Moldova](#), 28 februarie 2024, Politico

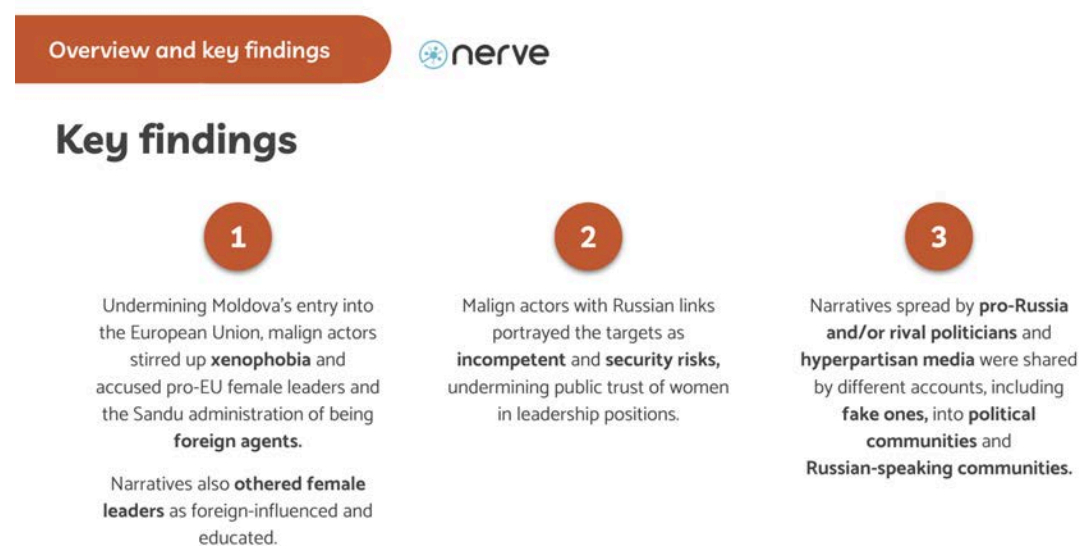
¹⁷ Madelin Necșuțu, "[Moldova Tells Companies in Breakaway Transnistria: Time to Pay Taxes](#)", 5 ianuarie 2024, [Balkan Insight](#)

Ucrainei.¹⁸ Guvernele Ucrainei, Moldovei¹⁹ și analiștii occidentali au descris videoclipul ca fiind o înscenare²⁰, în timp ce Rusia a cerut o investigație imediată.

Presă occidentală a relatat despre suspiciunile că evenimentul ar fi coordonat cu Rusia pentru a justifica o implicare sporită în Transnistria. Autoritățile moldovenești au clasificat acel apel către Rusia drept propagandă și de a fi parte a eforturilor continue de destabilizare a națiunii.

Ambasadorul Moldovei în SUA a declarat că "este posibil să vedem mai multe astfel de acțiuni în lunile următoare, cu scopul principal de a insufla frică și incertitudine în Moldova și, în acest fel, de a modela rezultatul alegerilor prezidențiale și al referendumului cu privire la aderarea la UE".²¹

Cum arată dezinformarea de gen în Moldova?

Schimbări în reprezentarea femeilor în Moldova ca bază de atac

Deși cultura moldovenească păstrează o mare parte din ceea ce este considerat a fi opinii "tradiționale" în jurul rolurilor de gen, acest lucru nu a împiedicat femeile să obțină câștiguri politice semnificative. Astăzi, aproape 40% din deputații sunt femei (39 de femei deputate în 2023), ceea ce plasează Moldova pe locul 26 în lume pentru reprezentarea femeilor în Parlament din 181 de țări chestionate.²² Moldova este, de asemenea, un lider în Europa

¹⁸ "[Officials in Moldova's breakaway Transnistria blame Ukrainian drone strike after military site blast](#)", 17 martie 2024, [Associated Press](#)

¹⁹ Madelin Necșuțu, "[Moldova Dismisses Alleged Drone Attack on Transnistria](#)", 18 martie 2024, [Balkan Insight](#)

²⁰ Ellie Cook, "[Drone Attack on Helicopter in European Country Raises Questions](#)", 18 martie 2024, [Newsweek](#)

²¹ Shannon Vavra, "[Moldova Sounds Alarms on Russian Interference](#)", 2 martie 2024, [Daily Beast](#)

²² IPU Praline, "[Global data on national parliaments](#),"

Centrală și de Est, care, în comparație, include în medie 25,5% femei în Parlament. Creșterea reprezentării naționale în Moldova a fost întâmpinată și de progrese pentru femei la nivel local.

Una din cinci primării din țară este condusă de o femeie, iar fiecare al treilea candidat la funcția de primar în alegerile locale din 2023 a fost femeie.²³ Creșterea procentului de locuri deținute de femei în Moldova indică o schimbare în atitudinea publică față de participarea femeilor în sfera publică. În ultimul deceniu au fost făcute schimbări structurale pentru a aborda barierele din calea participării femeilor, inclusiv instituirea unei legi privind cotele de gen în 2016 și a unui grup parlamentar al femeilor deputate, care reunește femeile deputate dincolo de afiliere politică. În 2023, o nouă inițiativă a fost condusă de Ministerul Muncii și Protecției Sociale, având ca scop îmbunătățirea egalității în domenii precum munca, educația și protecția socială.

Moldova interzice limbajul și imaginile sexiste în mass-media și publicitate, dar aplicarea legislației privind egalitatea de gen pentru acest sector rămâne slabă, iar mecanismele de autoreglementare sunt insuficiente pentru a aborda pe deplin problemele reprezentărilor stereotipice și lipsa incluziunii în spațiul informațional.²⁴

Distorsiuni ale politicii de gen și protecții pentru a semăna teamă și reacție

Cu un sprijin public tot mai mare pentru consolidarea răspunsurilor la violența în bază de gen și datorită eforturilor de integrare în UE, Convenția de la Istanbul a fost ratificată în cele din urmă în Moldova în decembrie 2021.²⁵ Prin ratificarea și implementarea sa, Convenția a dus la îmbunătățiri semnificative ale modului în care statele îi tratează pe cei care se confruntă cu violența bazată pe gen. Cu toate acestea, ratificarea a venit pe fondul unui "val de dezinformare împotriva feministelor din Moldova" după ratificarea convenției.²⁶

Raportul pe dezinformare al Watchdog, care acoperă perioada ratificării, a notat teme care încă mai răsună și astăzi: "Subversiunea occidentală prin "ideologia de gen"", "Profanarea rolurilor tradiționale de gen în Occident" și "Corupția valorilor morale și prăbușirea iminentă a Occidentului ca rezultat". Acest arc narativ a fost juxtapus cu Rusia ca singura putere care protejează valorile creștine tradiționale.²⁷

Mișcările autoritare sunt adepte în a folosi frica în jurul extinderii drepturilor omului pentru a diviza și distrage atenția, exploatând ierarhiile tradiționale și diferențele de gen. Așa-numiții lideri "bărbați puternici" folosesc idei patriarhale despre ordinea societății și masculinitate, perpetuând stereotipurile despre bărbați ca protectori puternici și femeile ca fiind slabe. Această imagine

---

²³ *Raport de monitorizare pe criterii de gen*, Watchdog.md, p. 2.

²⁴ Elizaveta Kuzmenko, "[Multiple risks: The safety of women journalists in Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Moldova and Ukraine](#)," pg 40 publicat de International Media Support (IMS)

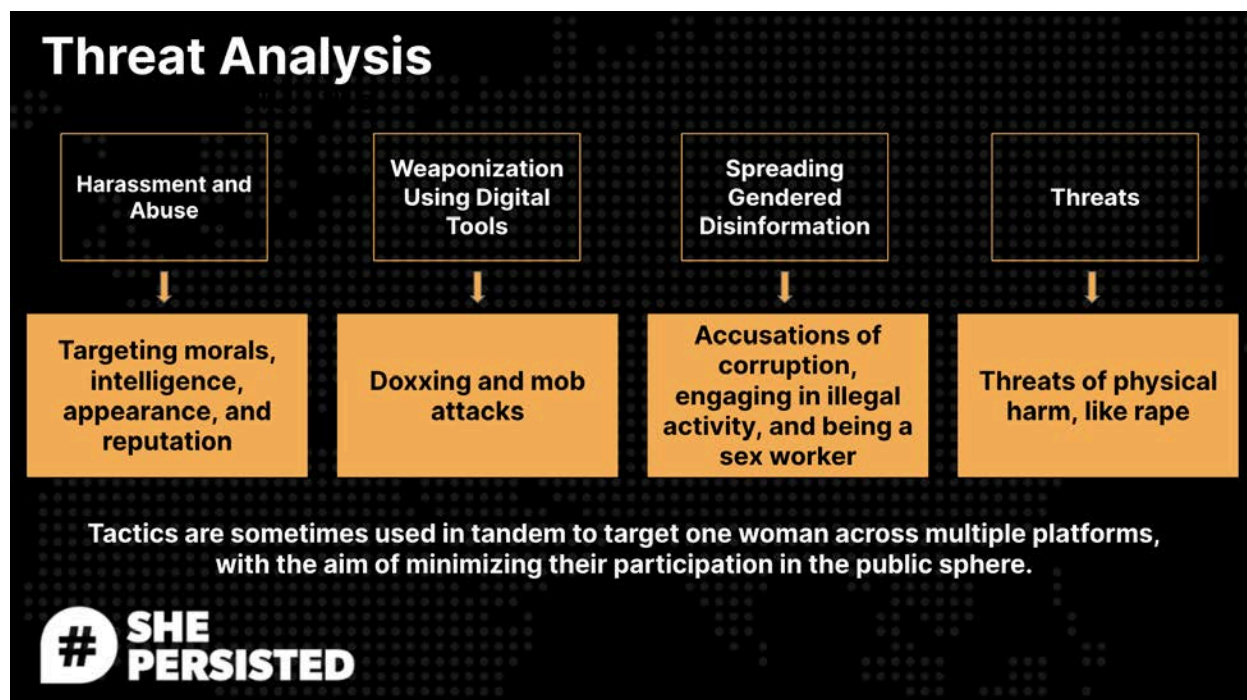
²⁵ Piotr Garcu, "[Moldova Ratifies Istanbul Convention Amid Disinformation and Opposition](#)," 14 decembrie 2021, IWPR

²⁶ Interviu cu Emma Lygnerud Boberg, Gender and program development advisor la Global Response Department, IMS, 16 august 2022.

²⁷ [Istanbul Convention Disinformation Report](#), 13 septembrie 2022 Watchdog.md

este folosită pentru a alimenta temerile care sporesc sentimentele naționaliste, ducând la o regresie a politicilor progresiste sau a vectorilor pentru retorica antidemocratică.

Indiferent dacă atacurile se concentrează asupra femeilor aflate în funcții publice sau asupra politicilor legate de gen, astfel de campanii de dezinformare sunt concepute pentru a crea îndoieli în mintea publicului cu privire la femeile aflate în poziții de conducere: abilitățile lor, loialitatea față de țara lor și moralitatea lor. Social media ca platformă consolidează puterea acestor campanii și permite consolidarea unei baze de susținători anti-femei.

Rețele anti-Sandu pe Facebook

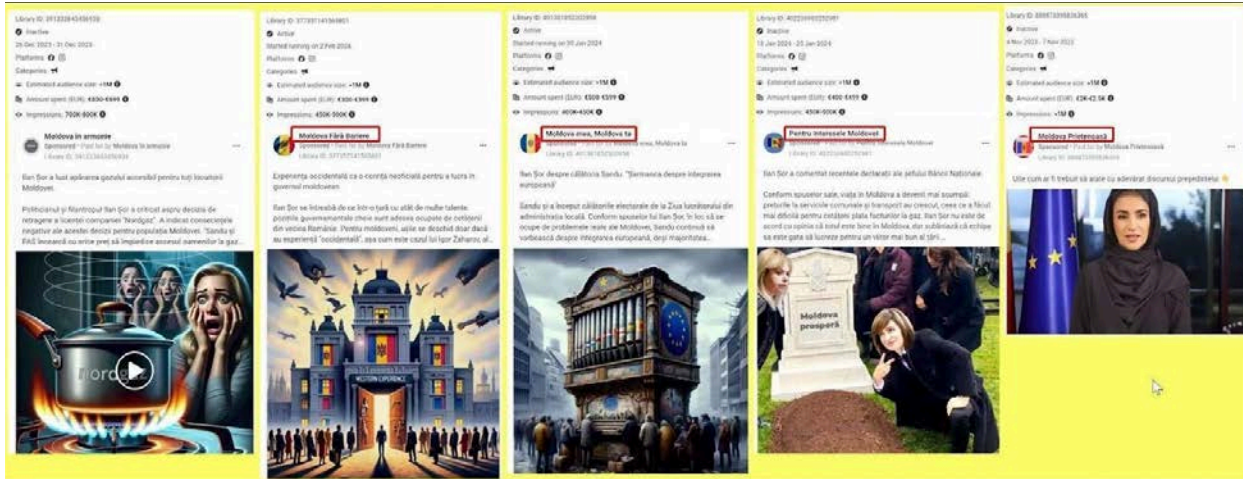
Președinta Sandu și-a exprimat deschis sprijinul său pentru Ucraina încă de la începutul invaziei, o poziție care a devenit subiectul unor atacuri și narațiuni false, inclusiv afirmații conform cărora conducerea sa este slabă din cauza acestui sprijin.²⁸ De asemenea, ea a fost acuzată că nu este capabilă să "conducă o țară care se confruntă cu un război în apropierea granițelor" din cauza genului ei, potrivit unui informator cheie, care coordonează proiectul de fact-checking a faptelor la StopFals.²⁹ De exemplu, în legătură cu poziția sa, fostul său adversar, un bărbat, a făcut afirmații că partidul este incompetent în abordarea crizei energetice și economice tot mai accentuate, că ea cauzează destabilizare și "urmează scenariul ucrainean" și că "stăpânii săi străini" occidentali se angajează într-o "isterie anti-rusă" menită să "justifice prezența trupelor NATO" în Moldova.³⁰

²⁸ Ksenia Iliuk, în discuție cu autoarea, 18 iulie 2022.

²⁹ Lilia Zaharia, în discuție cu autoarea, 9 septembrie 2022.

³⁰ Ungureanu R.: [Republica Moldova urmează scenariul ucrainean. Maia Sandu transferă țara NATO \(Igor Dodon\)](#), 2022.

Baza de date a EUvsDisinfo, un depozit disponibil public în creștere cu peste 15.000 de exemple de dezinformare pro-Kremlin din 2015, include peste 600 de incidente care vizează în mod specific Moldova.³¹ Peste 90 dintre acestea o vizează pe președinta Republicii Moldova, Maia Sandu. Scopul final al acestor eforturi este de a submina guvernul pro-occidental al președintei Sandu și de a readuce țara înapoi sub influența Rusiei.³² Aceste postări exploatează diviziunile sociale legate de gen și încearcă să o prezinte ca fiind periculoasă, coruptă, străină sau imorală.

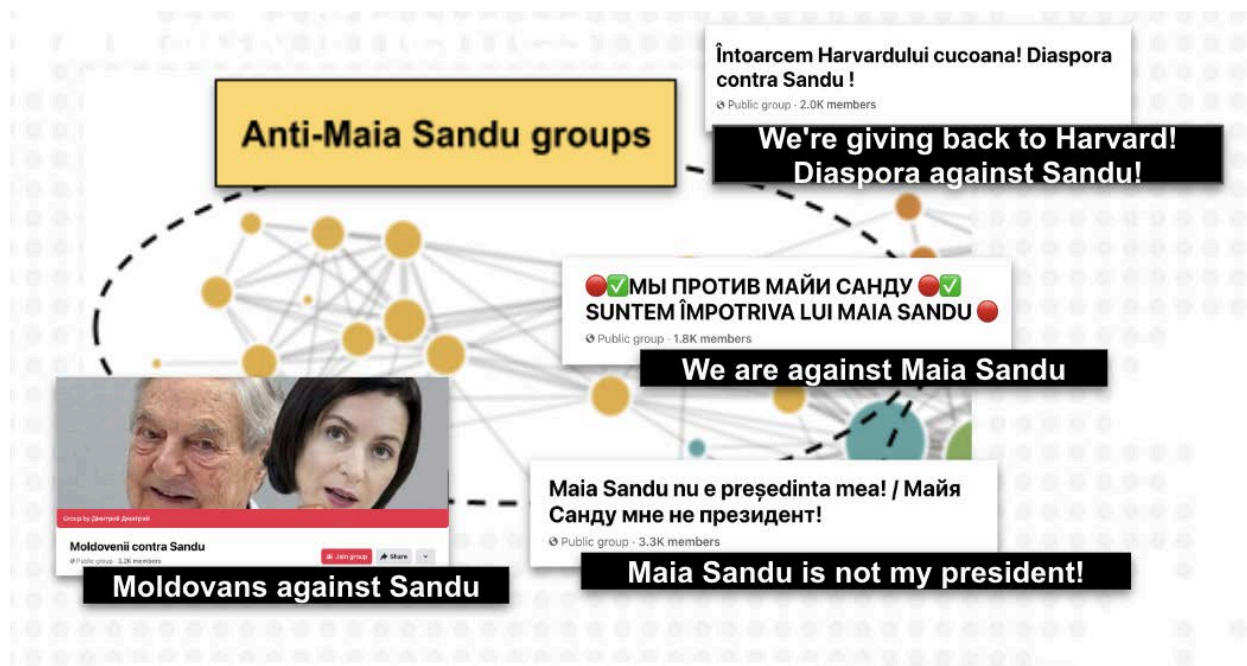

În mod similar, o analiză a postărilor de pe Facebook din Moldova care conțin cuvinte de atac de gen a constatat că **90%³³ din atacurile de gen găsite pe Facebook au fost îndreptate către președinta Maia Sandu.**

³¹ "Baza de date", EUvsDisinfo, <https://euvsdisinfo.eu/disinformation-cases/>.

³² Caracterizare oferită de ambasadorul SUA Michael Carpenter conform [The Daily Beast](https://www.thedailybeast.com), 11 martie 2023.

³³ Dintr-un total de 6.264 de postări pe Facebook care conțin atacuri de gen, 5.650 dintre acestea au vizat-o pe președinta Maia Sandu.

Analizând aceste comunități pe baza comportamentelor de partajare, analiza criminalistică a descoperit o rețea distinctă de mai multe **grupuri de Facebook anti-Maia Sandu**. Această rețea a fost găsită distribuind postări de la actori care sunt fie pro-Rusia, fie au legături cu Rusia, fie din rețeaua hiperpartizană **Omniapres.md**. O scanare mai profundă a postărilor care au fost distribuite cel mai frecvent a demonstrat modul în care acestea au fost cascadeate pe Facebook.

Care este semnificația „cascadei”?

În cercetarea privind daunele digitale, "cascading" (cascadarea) se referă la procesul prin care informațiile false se răspândesc rapid printr-o rețea, amplificându-și adesea raza de acțiune și impactul. Acest lucru se poate întâmpla în mai multe:

Distribuirea pe rețelele sociale: Dezinformarea se poate propaga în cascadă prin intermediul platformelor de socializare, pe măsură ce utilizatorii distribuie și redistribuie conținut fals. Fiecare distribuie poate expune dezinformarea unei noi audiențe, ducând la o creștere exponențială a răspândirii sale.

Camerele de ecou: În cadrul camerelor de ecou, unde indivizii sunt expuși în primul rând la informații care le întăresc convingerile existente, dezinformarea se poate cascada rapid. Repetiția în cadrul acestor rețele închise consolidează informațiile false și le face să pară mai credibile.

Amplificarea algoritmică: Algoritmii de pe rețelele sociale și alte platforme digitale acordă adesea prioritate conținutului care generează un nivel ridicat de angajament.

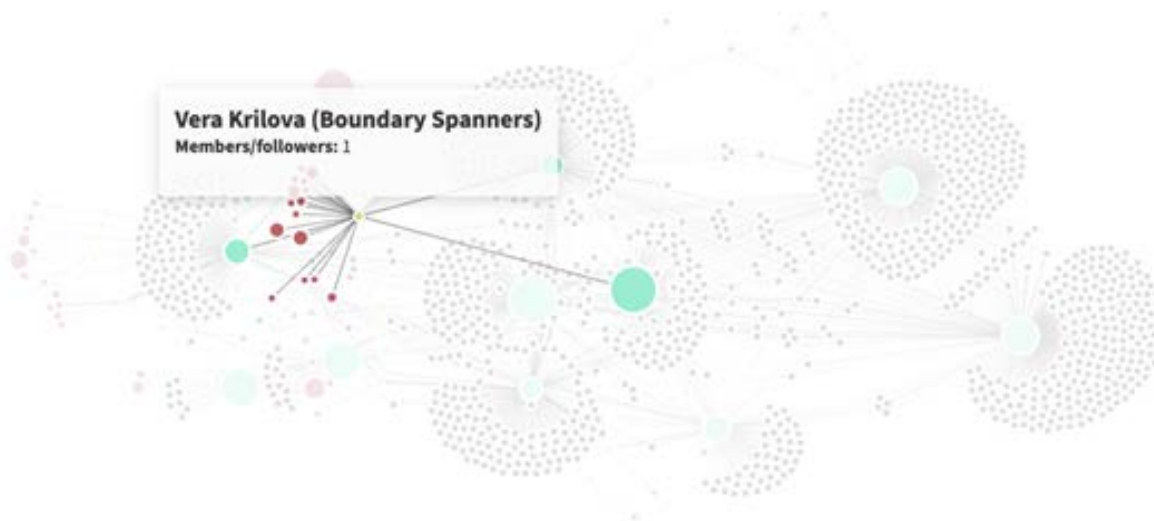
Dezinformarea, care poate fi senzațională sau încărcată emoțional, poate primi mai multe aprecieri, distribuiri și comentarii, ceea ce duce la amplificarea ulterioară de către algoritmi platformei.

Influența nodurilor cheie: Utilizatorii influenți sau nodurile dintr-o rețea, cum ar fi celebrități, politicieni sau conturi populare de social media, pot accelera cascada de dezinformări prin distribuirea acestora către mulțimile de urmăritori, așa cum a expus DFR Lab că celebrități americane au fost recrutate involuntar pentru a o submina pe președinta Sandu.³⁴

Propagarea pe mai multe platforme: dezinformarea se poate propaga în cascadă pe mai multe platforme. O informație falsă ar putea începe pe o platformă și apoi se poate răspândi pe altele, cum ar fi trecerea de la un site marginal la rețelele sociale, câștigând credibilitate și amploare pe măsură ce se propagă.

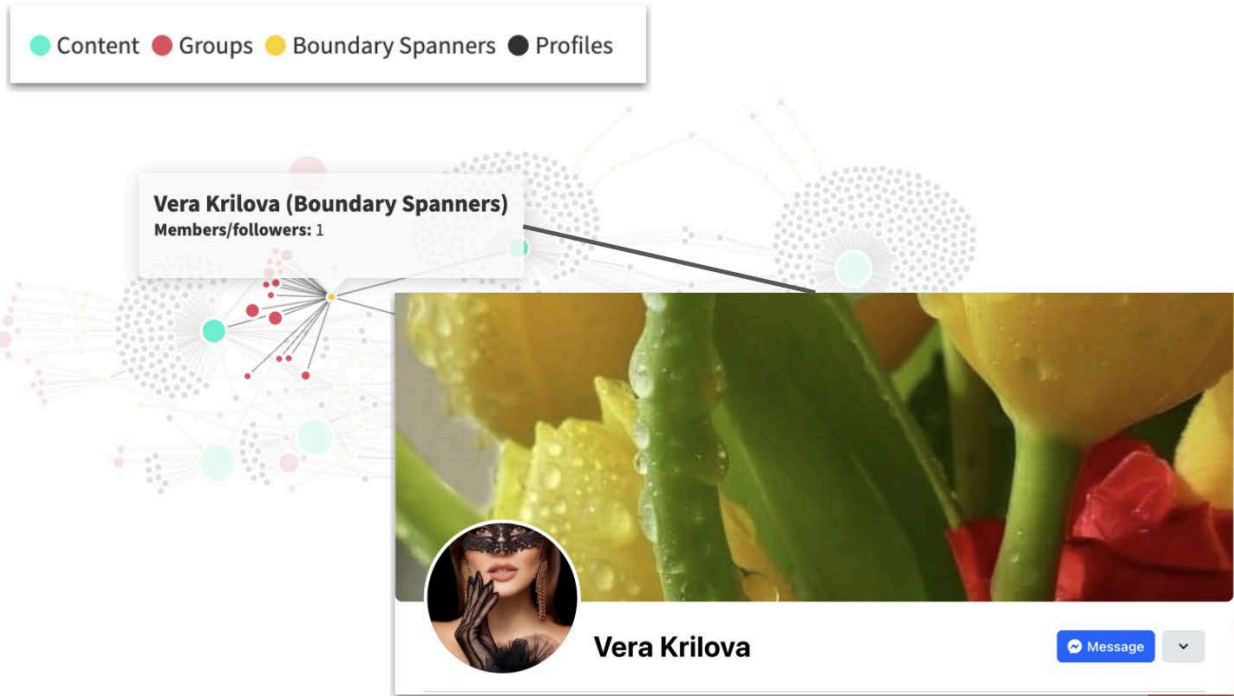
Cascada ajută la explicarea modului în care informațiile false pot ajunge rapid la un public larg și pot deveni înrădăcinate în discursul public, ceea ce face mai dificilă contracararea. Cercetătorii studiază aceste modele pentru a dezvolta strategii de identificare, urmărire și atenuare a răspândirii dezinformării și a atacurilor de caracter care vizează femeile în politică.

Cele mai performante postări ale lui Dodon, Platon și Omniapres.md au fost distribuite în grupuri de Facebook pentru moldovenii vorbitori de limbă rusă și în comunitățile diasporei moldovenești.

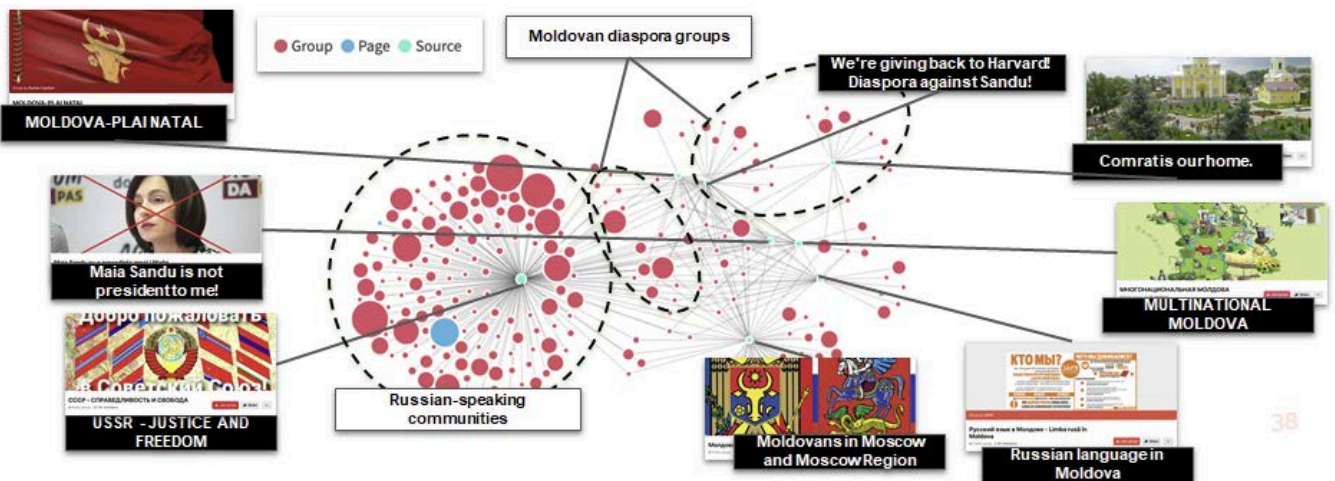
Aceste postări au fost distribuite în mai multe grupuri de către un singur **“boundary spanner”**, un actor care leagă două clustere separate de audiență prin distribuirea unei postări de la unul la altul. Boundary spanner-ul identificat este un **cont de marionetă (fals)** numit Vera Krilova.

³⁴ Victoria Olari, "[US Celebrities unwittingly recruited to undermine Moldova's President](#)", 15 februarie 2024 Digital Forensic Research Lab (DFRLab)

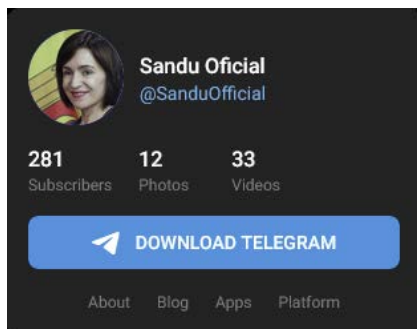
Acest cont folosește frecvent fotografii care par a fi imagini stoc cu detalii neidentificabile. Contul împărtășește un nume cu o celebră [revoluționară sovietică](#) implicată în brigăzile de femei și decorată pentru vitejie în lupta împotriva invaziei germane a Uniunii Sovietice în timpul celui de-al doilea război mondial.

O analiză a grupurilor infiltrate de acest cont fals și de contul de marionetă menționat anterior a arătat o rețea mai mare de grupuri politice vorbitoare de limbă rusă și anti-Sandu, unde sunt direcționate atacuri de gen și dezinformări. Aceste grupuri ar putea fi utilizate pentru investigații ulterioare, în special în limba rusă.

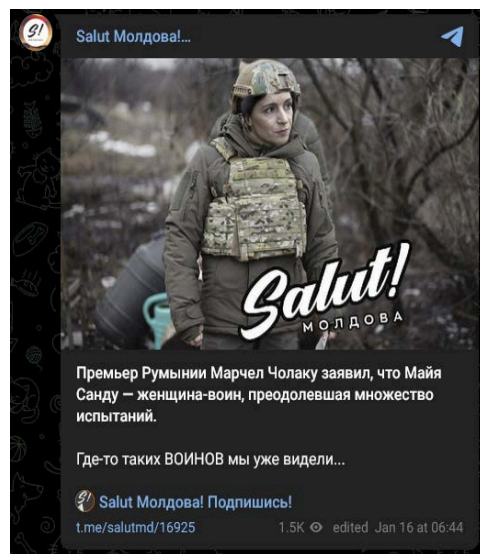
Sursa primară este adesea Telegram

Narațiunile specifice care o vizează pe Sandu își au adesea originea pe Telegram și ulterior sunt amplificate pe platforme

mainstream precum Facebook și Instagram.³⁵ Canalul de Telegram [SanduOfficial](#), care nu are nicio legătură cu președinta Sandu sau cu biroul său, creat la 28 decembrie 2023, este originea mai multor videoclipuri deepfake recente. Inițial, canalul

publica o postare pe săptămână, adesea videoclipuri deep-fake care o ridiculizau sau denigrău pe președinta Sandu. Aceste videoclipuri sunt apoi promovate prin reclame pe Facebook după lansarea lor pe canal. Frecvența postărilor a crescut la mai multe postări în fiecare săptămână, dar încă nu în fiecare zi. Într-un videoclip deep-fake, președinta Sandu este prezentată ironic vorbind despre nivelul de trai al cetățenilor moldoveni și despre cum acesta scade. Autorii videoclipului se referă la filantropul George Soros și la Statele Unite ca "sponsori" ai conducerii pro-europene a Moldovei, una dintre temele centrale de gen ale dezinformării rusești în Moldova.

Postările de pe Telegram împotriva președintei Sandu utilizează adesea meme-uri derogatorii și un limbaj denigrator în încercarea de a pune la îndoială capacitatea ei de a conduce, încrederea, loialitatea față de țară, cu acuzația directă că ar fi o "marionetă" a Occidentului.

Aceste meme-uri s-au răspândit pe alte canale pro-Kremlin și, în unele cazuri, pe cele aparținând canalului oficial de Telegram al miliardarului exilat Ilan Șor.

În noiembrie 2023, chiar înainte de alegerile locale din Republica Moldova, pe internet a circulat un videoclip fals care pretindea că o arată pe președinta Sandu îmbrăcată într-un hijab negru. Imaginea generată artificial a Maiei Sandu îi anunță demisia și îndeamnă populația să voteze cu un partid afiliat formațiunii

); [http](#) **Expert, despre deepfake cu imaginea președintei: Pot băga mâna în foc că în spatele acestui video stă Ilan Șor. Reacția Președinției**

Publicat 07.11.2023 18:09 · 9 minute de citit

În ultimele zile, pe Facebook a devenit viral un clip video în care președinta Maia Sandu, cu hijab pe cap, vestimentație islamică, ar transmite un mesaj negativ despre democrația din Republica Moldova. Videoul a fost postat pe așa-numita pagină web "Moldova

politice conduse de pro-rusul Ilan Șor.³⁶ Clipul, realizat cu ajutorul inteligenței artificiale, a fost publicat pe o pagină de Facebook în ajunul alegerilor. Mii de oameni au apreciat și comentat postarea, iar peste o mie de utilizatori au distribuit-o, potrivit [Digi24](#).

Videoclipul începe cu prezentarea făcută de un moderator al postului public de televiziune Moldova 1, care anunță un mesaj din partea șefei statului. Aceste imagini nu sunt false, au fost preluate din arhiva postului. Mai târziu în videoclip, apare falsa Maia Sandu, generată de calculator, îmbrăcată într-un Abaya și hijab purtate de obicei de femeile musulmane conservatoare, care anunță că se retrage din funcție și îi îndeamnă pe moldoveni să voteze pentru candidatul la Primăria Chișinău din partea partidului politic "Renașterea", afiliat oligarhului fugar Ilan Șor.

- **48% dintre moldoveni sunt de acord cu afirmația că platformele de socializare trebuie reglementate în numele democrației atunci când li se prezintă cazul "oligarhului finanțat de Rusia" Ilan Șor care amplifică deepfake-ul cu Maia Sandu în hijab**

La data de 26 septembrie 2023, un scurt videoclip a apărut pe TikTok sub contul @oleg_spb2, în care sunt prezentați celebriți de la Hollywood într-un context politic neașteptat. Videoclipul, intitulat "Apel urgent al celebriților de la Hollywood către Maia Sandu", prezintă celebriți americane cunoscute precum Dolph Lundgren, Lindsay Lohan, Brian Baumgartner, Eric Roberts, Michael Madsen, Mark Dacascos și rapperul Xzibit. Aceștia transmit colectiv un mesaj care solicită răsturnarea președintei Moldovei, Maia Sandu. Fiecare videoclip începe cu celebritatea salutându-l călduros pe Sandu, numai pentru a fi întreruptă de un text în limba rusă care susține: "Noi, vedetele de la Hollywood, susținem poporul Moldovei în dorința lor de a te răsturna, Sandu. Ne alăturăm flashmob-ului #DavaiteSkinemSandu" (care se traduce prin HaidemSăODemitemPeSandu din limba rusă). Videoclipul se încheie cu fiecare dintre ei rostind în mod repetat în limba rusă:

"s-o dăm jos pe Sandu".³⁷

³⁶ Alexandra Irina Minea, "[Maia Sandu, the target of a deepfake](#)" 9 noiembrie 2023, [Media Standard](#)

³⁷ Victoria Olari, "[US Celebrities unwittingly recruited to undermine Moldova's President](#)", 15 februarie 2024 Digital Forensic Research Lab (DFRLab)

Alte femei lider proeminente sunt supuse atacurilor

Comentariile jignitoare bazate pe stereotipuri și prejudecăți sexiste care s-au proliferat la televizor, la întâlnirile de campanie electorală și pe rețelele de socializare nu au fost îndreptate exclusiv către președinta Sandu. Potrivit Irinei Corobcenco, o activista împotriva discursului de ură la Promo-LEX, dezinformarea de gen a devenit o caracteristică obișnuită a scenei politice din Moldova. "Începând cu 2018, am monitorizat manifestarea discursului de ură și incitarea la discriminare în spațiul public și mass-media din Republica Moldova, inclusiv în contextul campaniilor electorale", a spus Corobcenco. "În ultimii ani, candidații electorali și politicienii folosesc în mare parte aceeași retorică bazată pe stereotipuri și prejudecăți care afectează grupuri sociale precum femeile, persoanele cu dizabilități, comunitatea LGBT etc.", a spus ea.³⁸

Veronica Drăgălin, șefa Procuraturii Anticorupție pentru Republica Moldova din august 2022, este frecvent atacată online. Postările care o menționează pe Drăgălin încearcă adesea să submineze încrederea în competența și inteligența ei, folosindu-se de faptul că a crescut în SUA pentru a susține că nu are cunoștințe suficiente despre sistemul de justiție din Moldova. Aceste critici sunt în contrast puternic cu mișcarea pozitivă a Moldovei în Barometrul Global al Corupției al Transparency International, care a urcat cu trei puncte de la preluarea mandatului și cu zece puncte din 2019.³⁹ În rolul său actual, ea supraveghează birourile din cele mai mari trei orașe ale Moldovei și supraveghează 115 funcționari publici, inclusiv 50 de procurori.

Diagnostic: Meta eșuează utilizatorii săi din Moldova

Eșecuri de eliminare/deplatformare

Șor și partidul său, denumit PP Șor, au executat o campanie publicitară elaborată pe Facebook, care a avut ca scop destabilizarea alegerilor locale din Moldova din noiembrie 2023 și subminarea aderării Moldovei la Uniunea Europeană. Pe parcursul a șase luni, campania a folosit peste 100 de pagini false pe Facebook⁴⁰ pentru a rula sute de reclame care au acumulat 155 de milioane de afișări și au adus Meta venituri de cel puțin 200.000 de dolari, potrivit cercetărilor efectuate de Reset. Mai multe dintre reclamele respective au prezentat videoclipuri

³⁸ Mădălin Necșuțu, "[Misogyny Plaques Moldova's Politics](#)", 8 martie 2021, IWPR

³⁹ Barometrul Global al Corupției 2023, [Moldova Transparency International](#)

⁴⁰ David Gilbert, "[A US-Sanctioned Oligarch Ran Pro-Kremlin Ads on Facebook - Again](#)". 10 ianuarie 2024, [Wired Magazine](#)

deep fake cu președinta Sandu purtând un hijab⁴¹ și anunțând fals intenția ei de a demisiona, așa cum s-a subliniat mai sus.⁴²

Chiar dacă există semnale clare ale unei campanii coordonate de către o persoană careia i s-a interzis să facă publicitate pe platformă, atât sistemele automatizate, cât și cele umane ale Meta nu au reușit să urmărească și să elimine campania și continuă să eșueze la acest capitol un an mai târziu,⁴³ chiar și după ce Meta a declarat că va opri reclamele lui Șor.⁴⁴

În ciuda faptului că Șor a fost sancționat și blocat de pe piețele financiare din SUA și Europa, o companie americană de tehnologie îi permite să ocolească aceste reguli pentru a submina țara și integritatea sa teritorială.

"Reclamele lui Șor au contribuit la alimentarea protestelor furioase împotriva guvernului și par să fie menite să destabilizeze Moldova și să o readucă în sfera de influență a Rusiei... chiar dacă este pe lista de sancțiuni a SUA, încă văd reclame sponsorizate pe Facebook - am discutat cu Facebook, dar este foarte dificil pentru că nu există o persoană specifică, nici un contact".

- **Dorin Frasineau**, fost consilier de politică externă al fostei Prim-ministre, Natalia Gavriliță (2023)⁴⁵

O Analiză Mai Detaliată: eșecuri în monitorizare și moderare

În februarie 2023, Reset a emis un raport care a demonstrat modul în care Facebook i-a permis lui Ilan Șor să utilizeze platforma lor, chiar dacă el și partidul său politic se aflau pe listele de sancțiuni ale SUA. Reclamele cu politicianul și escrocul condamnat Șor au fost în cele din urmă eliminate de Facebook în 2023, dar nu înainte de a fi văzute de milioane de ori în Moldova.

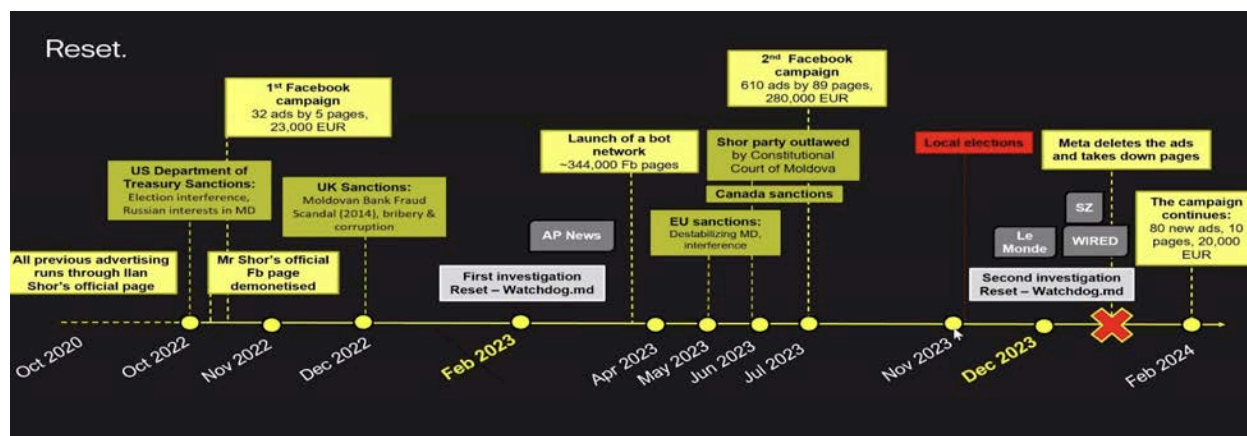
⁴¹ Arhiva de reclame (anunțurile nu mai sunt accesibile):
<https://www.facebook.com/ads/library/?id=263161066268031> și
<https://www.facebook.com/ads/library/?id=888873395836365>

⁴² David Gilbert, "A US-Sanctioned Oligarch Ran Pro-Kremlin Ads on Facebook - Again". 10 ianuarie 2024, [Wired Magazine](#)

⁴³ [Eight European Countries Urge Big Tech to Combat Disinformation and Help Protect Democracy](#), 29 martie 2023, Comunicat de presă al Guvernului Republicii Moldova privind apelul deschis făcut de Republica Cehă, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, Republica Slovacă, Ucraina și Prim-ministrul Republicii Moldova la Summitul pentru Democrație.

⁴⁴ David Gilbert, "A US-Sanctioned Oligarch Ran Pro-Kremlin Ads on Facebook - Again". 10 ianuarie 2024, [Wired Magazine](#)

⁴⁵ David Klepper și Stephen Mcgrath, "[Facebook rand ads in Moldova for oligarh sanctioned by US](#)", 17 februarie 2023, [Associated Press](#)

Nouă postări diferite plătite de Partidul Șor au rulat pe Facebook după impunerea sancțiunilor de către SUA. Majoritatea au fost eliminate în decurs de o săptămână după anunțul sancțiunilor, deși Șor a cumpărat o altă postare plătită în ianuarie, la două luni după ce a fost sancționat. Toate erau clar identificabile după numele lui Șor. Una dintre reclame, care a rulat pe Facebook doar două zile – 29-30 octombrie 2022 – a fost văzută de peste un milion de ori în Moldova.⁴⁶

În fiecare săptămână, apăreau pagini noi, care rulau reclame noi în numele Partidului Șor. Între 13 și 19 februarie, Watchdog.MD a identificat șapte reclame difuzate de cinci pagini diferite. Între 1 și 10 februarie, au fost șapte reclame plătite de șase pagini diferite. Multe dintre aceste pagini au fost create cu nume vietnameze, inclusiv Shop Mua Bán (Shop Cumpără, Vinde) sau Shop Ban Giay (Magazin de pantofi) sau Tạp Chí Phái Đệp (Revista de frumusețe). Denumirea acestor pagini a fost ulterior schimbată în nume care se refereau explicit la Moldova, cum ar fi "Pentru Chișinău" sau "Pentru Popor". Multe dintre pagini indică că au administratori cu sediul în țări precum Emiratele Arabe Unite, Filipine și Indonezia.⁴⁷

Lipsa transparenței datelor

Monitorizarea campaniilor de influență pe Meta va deveni tot mai dificilă, pe măsură ce companiile de social media se îndreaptă din ce în ce mai mult către restricționarea datelor. CrowdTangle, instrumentul utilizat cel mai frecvent pentru a urmări mișcarea conținutului pe platforma Facebook, unde Meta a desființat echipa în 2021, înregistrările de noi utilizatori au fost întrerupte în 2022, iar acum Meta a anunțat că instrumentul va fi închis la 14 august 2024, potrivit rapoartelor din *Wall Street Journal*.⁴⁸ Jurnaliști și academicieni deopotrivă au folosit CrowdTangle pentru a studia fluxul de conținut de pe Facebook și Instagram, inclusiv teoriile conspirației și știrile false. Meta a cumpărat CrowdTangle în 2016⁴⁹ și există speculații

⁴⁶ David Klepper și Stephen Mcgrath, "[Facebook rand ads in Moldova for oligarch sanctioned by US](#)", 17 februarie 2023, *Associated Press*

⁴⁷ Morgan Meaker, "[Facebook is still letting Russia interfere in politics](#)", 23 februarie 2023 *Wired Magazine*

⁴⁸ Jeff Horwitz, "[Meta to Replace Widely Used Data Tool—and Largely Cut Off Reporter Access](#)", 14 martie 2024, *Wall Street Journal*

⁴⁹ Billy Steele, "[Facebook buys CrowdTangle to help publishers track content](#)", 11 noiembrie 2016, *Engadget*

răspândite că îl închide pentru a-și ascunde mai bine propriile eșecuri. Un instrument numit Meta Content Library va înlocui [CrowdTangle](#),⁵⁰ dar numai cercetătorii acreditați din mediul academic și ONG-uri vor putea să-l folosească.⁵¹

Instrumente pentru combaterea operațiunilor de influențare a dezinformării de gen

Eșecul Facebook de a reduce dezinformarea de gen este o alegere, care rezultă în mare parte din modelul său de afaceri care pune prioritate pe angajament înaintea de siguranță și din aplicarea inconsecventă a politicilor menite să protejeze grupurile vulnerabile - în ciuda existenței politicilor menite să protejeze utilizatorii de discursul de ură și hărțuire. Documente interne și mărturii ale unor informatori precum Frances Haugen au relevat faptul că Facebook a fost conștient de aceste probleme de mult timp, dar nu a luat suficiente măsuri.⁵²

Pentru a proteja integritatea teritorială și electorală în Moldova, Meta, în special, ar trebui să aplice propriile reguli care afectează răspândirea dezinformării de gen prin:

- Eliminarea postărilor care amenință candidații cu violența fizică, violența sexuală sau moartea, dezactivarea conturilor relevante și trimiterea infractorilor către autoritățile de aplicare a legii.
- Eliminarea postărilor care glorifică, incită sau laudă violența împotriva femeilor.
- Eliminarea discursului de ură răuvoitor și de gen împotriva femeilor, inclusiv a discursului violent, obiectivator sau dezumanizant, a declarațiilor de inferioritate și a termenilor sexuali denigratori; și
- Eliminarea conturilor care încalcă în mod repetat termenii și condițiile prin amenințări, hărțuire sau doxxing sau care folosesc identități false pentru a ataca femeile lider și candidate.
- Eliminarea imaginilor sau videoclipurilor manipulate care prezintă în mod fals femei persoane publice.
- Oprirea amplificării dezinformării de gen, o mare parte din conținutul cel mai instigator la ură îndreptat împotriva femeilor pe Facebook este amplificat de algoritmi lor, care recompensează cele mai extreme și periculoase puncte de vedere cu o mai mare acoperire și vizibilitate.
- Transparența cu privire la femeile din managementul superior care sunt direct implicate în stabilirea și aplicarea politicilor de conținut și abordarea disparității de gen în rândul forței de muncă.

---

⁵⁰ Ann Smajstrla, "[Report highlights blindspots in Facebook's fight against voting misinformation](#)", 23 septembrie 2020, [Engadget](#)

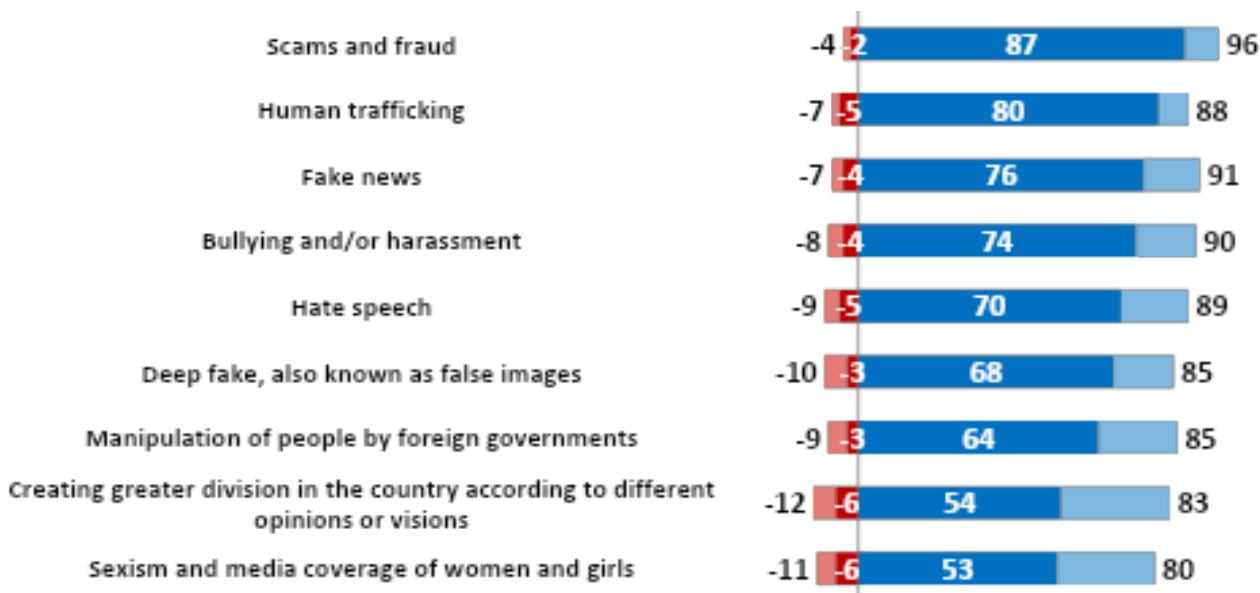
⁵¹ Sarah Fielding, "[Meta sets a date for killing off CrowdTangle: The platform acted as more of a snitch on Meta's doings than an asset](#)", 14 martie 2024, [Engadget](#)

⁵² Zoe Kleinman, Tom Gerken și Liv McMahon, "[I blew the whistle on Meta, now I won't work again](#)", 7 noiembrie 2023, [BBC News](#); și Barbara Ortutay, "[Meta engineer saw his own child face harassment on Instagram. Now he's testifying before Congress](#)," 7 noiembrie 2023, [Associated Press](#); și [The Facebook Papers](#)

Alte descoperiri: problemele social media de interes pentru moldoveni

Platformele de socializare facilitează criminalitatea în Moldova

Publicul din Moldova este foarte îngrijorat de pericolele online legate de rețelele de socializare. Majoritatea moldovenilor consideră că toate problemele testate sunt probleme serioase pe platformele de socializare.

Fraudă și escrocherii

- **87% dintre moldoveni consideră că escrocheriile și fraudele pe platformele de socializare sunt o problemă gravă, iar 67% sunt foarte îngrijorați.**

Fie că este vorba de chestionare Facebook care sunt o cale rapidă de a fura identitatea, păcălind un utilizator să divulge informații sensibile de securitate, care sunt folosite de obicei (parole și validarea secundară a ID-ului); scheme frauduloase de investiții; sau conturi de prieteni compromise care solicită transferuri bancare. Pe rețelele sociale și aplicațiile de dating, escrocii cu vorbe dulci pot crea relații pentru a solicita în cele din urmă transferuri de bani de la victimele lor. În varianta sinistră de "sextortion", unde infractorii cibernetici îi constrâng pe utilizatori să trimită fotografii/videoclipuri explicite și apoi cer bani pentru a nu le face public conținutul. Creativitatea escrocilor pe social media pare să nu aibă limite. Potrivit Global Anti-Scam Alliance, la nivel mondial, în 2021, au fost înregistrate aproximativ 293 de milioane de rapoarte de înșelătorie, cu pierderi de 55,3 miliarde de dolari.⁵³

⁵³ James Greening, "[Online Scams have Become a Global Epidemic](#)," Raportul global privind starea escrocheriilor 2022, 17 noiembrie 2022 Alianța globală anti-înșelătorie

Poliția R. Moldova a fost nevoită să emită mai multe avertismente publice cu privire la schemele de fraudă online care vizează cetățenii săi. Potrivit autorităților, cetățenii primesc mesaje cu informații false, solicitând date suplimentare pentru a revendica un presupus pachet. Pe lângă text, mesajele conțin un link care redirecționează către un site web fraudulos, unde utilizatorii sunt rugați să introducă informațiile bancare sau alte date personale. Poliția recomandă cetățenilor să nu deschidă linkurile, să nu răspundă la aceste mesaje sau să își introducă informațiile bancare.⁵⁴

În altă schemă, potrivit poliției, escrocii au creat profiluri false și au distribuit videoclipuri trucate cu oficiali guvernamentali și reprezentanți ai băncilor. *"Infractorii cibernetici abuzează de imaginea și logo-urile instituțiilor pentru a îndemna oamenii să se înregistreze pe link-uri suspecte"*, se arată într-un comunicat. *"Ulterior, utilizatorii sunt presați să investească sume mari de bani într-o așa-numită platformă de investiții pentru a primi dividende, ceea ce este complet fals"*.⁵⁵

Pe lângă impactul lor financiar adesea devastator asupra celor care le cad victime, aceste înșelătorii, care se ascund în spatele imaginilor autorităților și ale funcționarilor publici de încredere, erodează și mai mult încrederea cetățenilor în guvern și în concetățeni.

Platformele de comunicare socială sunt din ce în ce mai des utilizate de traficanții de persoane

- ***80% dintre moldovenii sunt îngrijorați de traficul de ființe umane din țară - traficul de ființe umane este cea mai îngrijorătoare problemă pe platformele de socializare din toate subgrupurile demografice.***

Traficanții de ființe umane exploatează victimele din Moldova, precum și moldovenii care locuiesc peste hotare. În timp ce traficanții recrutează de obicei victime prin contacte personale, aceștia folosesc din ce în ce mai mult internetul și rețelele de socializare pentru a-și lărgi cercurile de recrutare. Potrivit Raportului privind traficul de persoane pentru Republica Moldova din 2023, publicat de Departamentul de Stat al SUA,⁵⁶ majoritatea victimelor sunt șomerii, din

⁵⁴ Bogdan Nigai, [New Online fraud scheme targets Moldovans](#), 17 ianuarie 2024 [Moldova 1](#)

⁵⁵ Bogdan Nigai, [New online scam uses fake profiles to extort money](#), 30 noiembrie 2023, [Moldova 1](#)

⁵⁶ "2023 Trafficking in Persons Report: Moldova," Departamentul de Stat al SUA, Oficiul pentru Monitorizarea și Combaterea Traficului de Persoane, Washington, DC 2023

mediul rural și au primit o educație formală minimă. Traficanții exploatează cetățenii moldoveni, în majoritate covârșitoare femei și fete, în scopuri sexuale și traficul de forță de muncă în interiorul Moldovei și în alte părți ale Europei.

Utilizarea rețelelor sociale ca instrument de recrutare de către traficanții de persoane a devenit atât de răspândită, încât compania-mamă a Facebook, Meta, s-a confruntat cu mai multe procese atât din partea victimelor, cât și a acționarilor.⁵⁷ Chiar și cel de-al patrulea chestionar al Grupului de experți în acțiunea împotriva traficului de ființe umane (GRETA) al Consiliului Europei (aprobat la 30 iunie 2023, distribuit în octombrie 2023, care urmează să fie finalizat de Guvernul Republicii Moldova în 2024), a dedicat mai multe întrebări statelor membre cu privire la eforturile de contracarare a rolului specific al platformelor digitale și al rețelelor de socializare în infraacțiunea traficului de persoane:

- *Î15. Ați identificat practici online care pot crește riscul de a deveni victimă a traficului de ființe umane pentru diferite forme de exploatare? Ce mecanisme au fost dezvoltate pentru a preveni utilizarea abuzivă a tehnologiei informației și comunicațiilor în scopul traficului de ființe umane? Care este efectul practic al implementării acestora?*
- *Î16. Ce măsuri sunt luate pentru a crește gradul de conștientizare cu privire la riscurile traficului de ființe umane facilitat de tehnologie, inclusiv în rândul copiilor, părinților, profesorilor, profesioniștilor din domeniul îngrijirii copiilor și asistenților sociali? Ce inițiative bazate pe tehnologie există în țara dumneavoastră pentru diseminarea informațiilor către grupurile/comunitățile expuse riscului traficului de ființe umane?*
- *Î17. Cum cooperați cu companiile din domeniul TIC și cu furnizorii de servicii de internet, inclusiv gazdele de conținut și rețelele de socializare, pentru prevenirea traficului de ființe umane?*
- *Î18. Cum sunt informate politicile și practicile menite să prevină traficul de persoane de către experiențele victimelor și persoanelor aflate în situații de risc?*

Andrew Tate, un extremist misogin, hipermasculin, al cărui conținut a generat sute de milioane de vizualizări - a fost arestat în România în 2023 sub acuzația de viol, trafic de persoane și formarea unui grup criminal organizat, iar unele dintre victime sunt din Moldova.⁵⁸ Traficanții de persoane apelează și atrag adesea victimele online, oferindu-le oportunități de muncă. Un raport din 2017 al Polaris a arătat că traficanții își induc adesea victimele în eroare oferindu-le contracte de modeling, cu asistență pentru obținerea permisului de ședere, dacă este necesar.⁵⁹ Un studiu separat din 2019 a indicat că peste 90% din anunțurile care ascundeau traficul de persoane promiteau și cazare pe lângă locuri de

Reuters

Insight: Sex, lies and video cams: Andrew Tate turned women into slaves, prosecutors say

BUCHAREST, Feb 2 (Reuters) - The woman from Moldova thought it was love. Internet celebrity Andrew Tate had offered her a new life.

2 Feb 2023

⁵⁷ Jonathan Stempel, "[Zuckerberg, Meta are sued for failing to address sex trafficking, child exploitation.](#)" 21 martie 2023, Reuters

⁵⁸ Luiza Ilie și Octav Ganea și Andrew R.C. Marshall, "[INSIGHT - Sex, Lies and video cam: Andrew Tate turned women into slaves.](#)" 2 februarie 2023 Reuters

⁵⁹ [The Typology of Modern Slavery.](#) Polaris Project, 2017

muncă. Dacă anunțul indica faptul că o persoană putea sau ar urma să lucreze mai mult de 40 de ore pe săptămână și că nu ar avea nevoie de experiență anterioară sau competență lingvistică, acestea reprezentau alte semnale de alarmă.⁶⁰

Imagini explicite generate de IA cu copii și femei folosite pentru a extorca sau hărțui

O dinamică care se dezvoltă rapid pe social media este convergența a trei elemente toxice online: (1) videoclipuri deep fake generate de IA, (2) bullying și hărțuire online și (3) exploatare sexuală.

- **Peste două treimi (68%) dintre moldoveni consideră că imaginile deep fake sunt o problemă serioasă pe platformele de socializare, iar 46% sunt foarte îngrijorați de acest lucru.**
- **74% dintre moldoveni consideră că bullying-ul/hărțuirea/intimidarea este o problemă serioasă pe platformele de socializare, iar 59% sunt foarte îngrijorați de acest lucru**

Nivelul sporit de îngrijorare în rândul moldovenilor față de traficul de ființe umane prin intermediul rețelelor sociale oferă un indicator puternic al intensității preocupării care ar putea fi anticipată. Experții avertizează cu privire la prevalența tot mai mare a imaginilor generate de inteligența artificială (AI) pe Facebook și alte platforme de socializare. Aceste imagini sunt adesea deghizate inteligent pentru a apărea ca fotografii reale. Scopul principal al acestei tactici înșelătoare este de a atrage adepți și de a propaga dezinformarea, potrivit unui raport al The Independent.⁶¹ Și mai tulburătoare a fost descoperirea făcută de Stanford Observatory, în decembrie 2023, conform căreia printre miliardele de imagini care alcătuiesc unul dintre cele mai mari seturi de antrenament pentru generatoarele de imagini AI se aflau sute, peste 3.200 de mii de imagini cu materiale suspectate de a fi materiale de abuz sexual asupra copiilor (CSAM) care nu pot fi

eliminate acum din sistem. Mai rău, din cauza faptului că imaginile explicite au fost integrate în fundamentul

sistemelor de învățare bazate pe IA, indiferent cât de ferm acționează guvernele, crearea de noi imagini va fi mereu la o distanță de apăsare de buton.⁶²

 TechCrunch

Meta's Oversight Board probes explicit AI-generated images posted on Instagram and Facebook

Oversight Board said today it has taken up a case about Instagram failing to remove an Indian public figure's explicit AI-generated image.

⁶⁰ Kayla Mathews, "[How human traffickers recruit victims online.](#)" Cybernews 28 septembrie 2021,

⁶¹ Bogdan Nigai, "[A Surge of AI Generated Images Threatens Online Authenticity.](#)", Moldova 1, 30 aprilie 2024 și Andrew Griffin, "[Alarm raised over bizarre images circulating on Facebook.](#)" 29 aprilie 2024 The Independent.

⁶² Blake Montgomery, "[AI image generators trained on pictures of child sexual abuse. study finds.](#)" 20 decembrie 2023

Imaginile generate cu inteligență artificială (IA) cu conținut explicit, de asemenea, sunt utilizate în escrocherii de "sextortion", în care victimele șantajului sunt vizate cu imagini inocente pe care le-au distribuit online, care au fost modificate digital cu tehnologia IA pentru a crea imagini sexuale explicite realiste. "Fotografiile sunt apoi trimise direct victimelor de către actori rău intenționați, care amenință că le vor distribui în comunitatea lor dacă nu plătesc. Odată distribuite, victimele se pot confrunta cu provocări semnificative în a împiedica partajarea continuă a conținutului manipulat sau eliminarea acestuia de pe internet."⁶³

Discursuri de incitare la ură/apeluri la violență

- **70% dintre moldoveni consideră că discursul urii este o problemă gravă, iar 51% sunt foarte îngrijorați de acest lucru**

Discursul instigator la ură a crescut pe platformele de socializare din R. Moldova, în special în preajma perioadelor electorale - după alegerile din 2020, Curtea Constituțională a Moldovei a cerut Parlamentului "să prevină și să combată discursul de ură între concurenții electorali, inclusiv în mediul online și rețelele de socializare".⁶⁴

O analiză recentă a discursului de ură în timpul alegerilor locale în patru municipii (Bălți, Soroca, Chișinău și Comrat) din perioada 5 septembrie 2023 - 5 decembrie 2023, a fost realizată de Promo-LEX din Moldova. Ei au constatat că, deși numărul incidentelor este ușor mai mic decât în anii precedenți, au existat totuși 19 cazuri în care discursul de ură cu elemente de incitare și justificare a violenței a fost îndreptat împotriva unor grupuri de persoane pe baza criteriilor de "afiliere politică" și "orientare sexuală"/"identitate de gen".⁶⁵

Viitorul integrității informațiilor

Pe baza performanțelor anterioare, nu se poate conta pe faptul că platformele digitale se vor autoregamenta sau că vor plasa protecția utilizatorilor lor pe prim plan în fața presiunilor pieței pentru a genera profit, decât dacă acest lucru este impus de lege. Acestea și-au demonstrat în mod repetat incapacitatea de a respecta standardele slabe conținute în propriii termeni de serviciu și o lipsă de reacție atunci când daunele urgente sunt iminente.

---

⁶³ Raphael Satter, "[FBI says Artificial Intelligence being used for sextortion and harassment](#)", 8 iunie 2023 [Reuters](#),

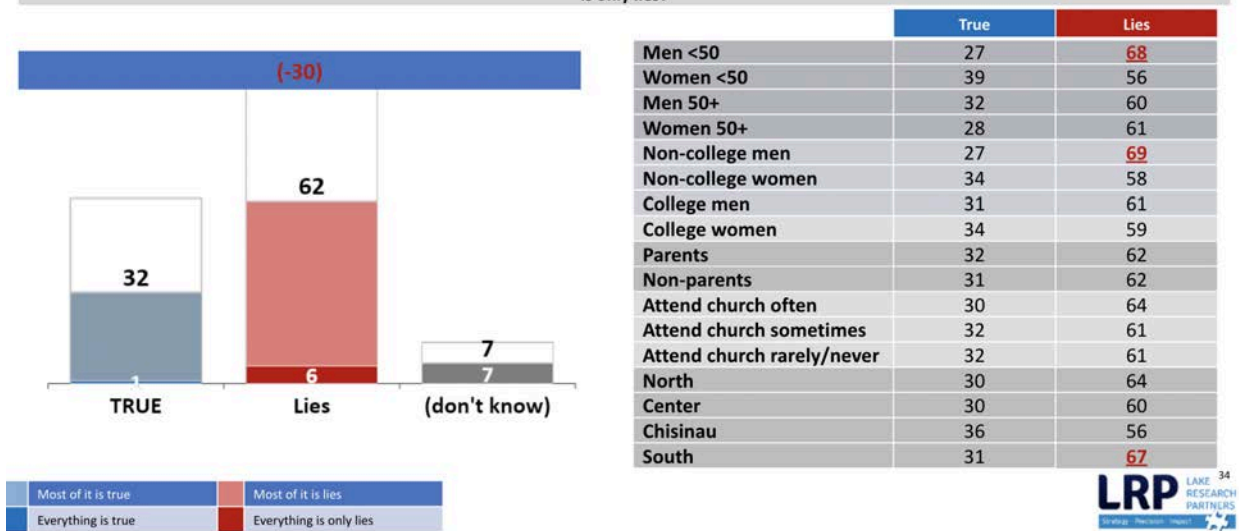
⁶⁴ Rokša-Zubčević și Irina Corobcenco, "[Combating Hate Speech in the Media in the Republic of Moldova Guide for Assessing and Processing Hate Speech Cases](#)", (Consiliul Europei, 2022), p. 5.

⁶⁵ Irina Corobcenco, "[Summary Report on Hate Speech and Incitement to Discrimination](#)", 28 februarie 2024, Promo-LEX

- **Atunci când moldovenii se gândesc la exactitatea informației prezentate pe rețelele sociale, doar o treime cred că totul sau cea mai mare parte este informație adevărată, iar o încredere puternică este practic inexistentă. Majoritatea cred că totul sau cea mai mare parte a informației sunt minciuni.**

Across demographic subgroups, Moldovans think everything or most of what is presented in social media is lies. Younger men, non-college-educated men, and those in the South region are most likely to think it is lies.

When you think about the accuracy of what is presented in social media, do you believe everything is true, most of it is true, most of it is lies, or everything is only lies?

Combaterea amenințărilor digitale pentru a proteja bunăstarea publică și pentru a îmbunătăți media digitală pentru participarea democratică și pentru a spori încrederea în informațiile online va fi extrem de importantă în următoarea fază a eforturilor Moldovei pentru a contracara războiului hibrid. Erodarea încrederii în rețelele sociale, precum și în mass-media tradițională creează vulnerabilități în cadrul ecosistemului informațional mai larg.

- **Deși există o îngrijorare mai intensă cu privire la anumite probleme specifice ale rețelelor sociale sub formă de escrocherii și trafic de ființe umane, majoritatea moldovenilor, 54%, consideră că problema platformelor de socializare creează o divizare mai mare în țară, iar 41% sunt foarte îngrijorați de acest lucru**

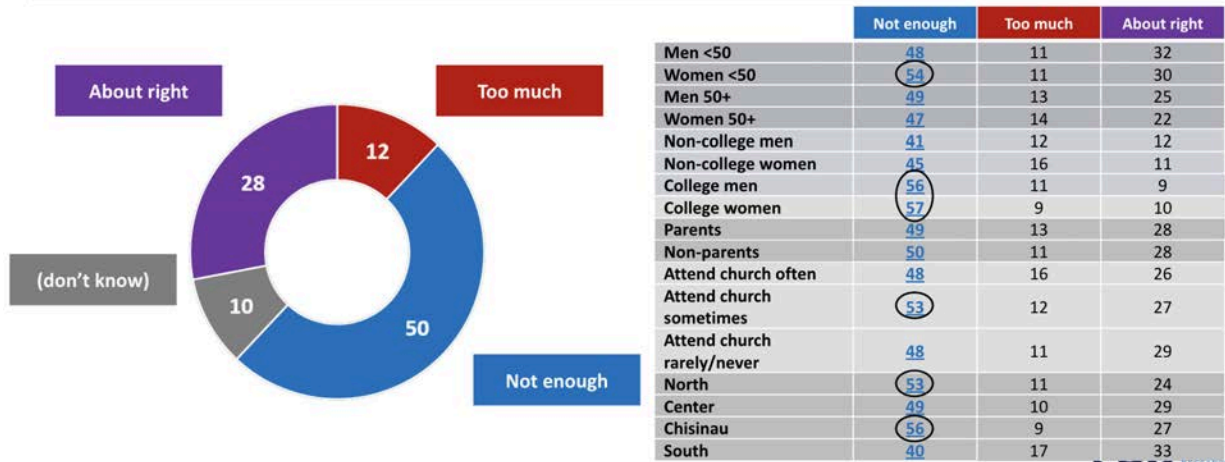
Publicul dorește ca platformele de socializare să fie trase la răspundere

- **Jumătate dintre moldoveni consideră că platformele de social media nu sunt suficient de reglementate, în timp ce doar 12% spun că sunt reglementate prea mult.**

- **Părinții, organele de drept și guvernul sunt percepute de publicul moldovenesc ca având cea mai mare responsabilitate de a proteja utilizatorii.**
- **Există o convingere că guvernul poate oferi instrumentele de care indivizii și platformele au nevoie pentru a combate dezinformarea online.**

Across demographic subgroups, a plurality think that social media platforms are not regulated enough. Younger women, college-educated men and women, those who attend church sometimes, and those in the North and Chisinau regions are most likely to think social media platforms are not regulated enough, with a majority who think this.

Overall, do you think that social media platforms are {ROTATE FIRST TWO} _regulated too much, _not regulated enough, or do you think the regulations on them are about right?

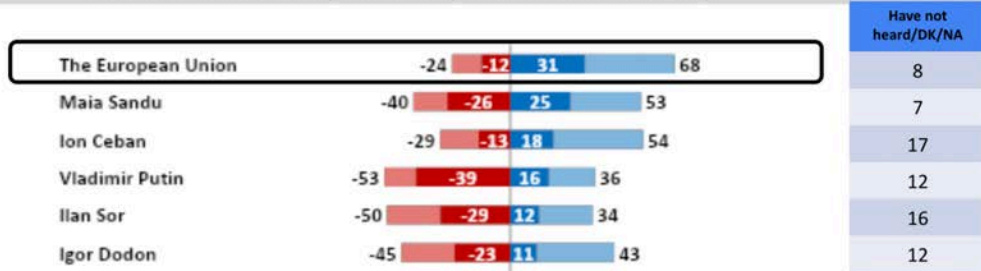

Deși nu este o cale ușoară de urmat, strategiile de reglementare din Moldova pentru a trage la răspundere companiile de tehnologie ar trebui explorate în continuare, având în vedere că autoreglementarea companiilor de tehnologie este un eșec total. Nu există nicio indicație că companiile de tehnologie vor face ceva diferit în lunile următoare în Moldova, în ciuda alegerilor de mare însemnătate în viitorul apropiat, inclusiv un referendum privind aderarea la Uniunea Europeană.⁶⁶

⁶⁶ " [Moldova To Hold Presidential Vote, EU Referendum In October](#)" 17 mai 2024, [Serviciul Radio Europa Liberă](#) Moldova

Moldovans **have the most favorable impression of the European Union** and over half have a favorable impression of Maia Sandu and Ion Ceban. Half or more are unfavorable toward Vladimir Putin and Ilan Sor.

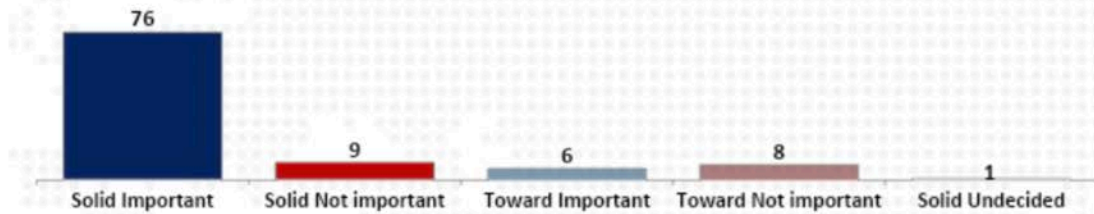
Now I am going to name some different public figures and entities. For each, please tell me if you have a very favorable, somewhat favorable, somewhat unfavorable or very unfavorable opinion of this individual or entity.

Meta, în special, a fost criticată pentru gestionarea inconsecventă a discursului de ură și a dezinformării, acționând adesea numai atunci când presiunea publică crește.⁶⁷ Lipsa transparenței și a responsabilității în ceea ce privește autoreglementarea înseamnă proliferarea necontrolată a conținutului dăunător. Rapoartele au arătat că companiile de tehnologie alocă majoritatea resurselor lor conținutului produs în limba engleză, neglijând alte limbi și regiuni, ceea ce exacerbează disparitățile globale și permite conținutului dăunător să se răspândească pe piețele neacoperite.⁶⁸ Fără supraveghere externă, aceste companii au puține stimulente pentru a-și îmbunătăți practicile de moderare sau pentru a aborda problemele structurale mai profunde care facilitează răspândirea conținutului dăunător.

- **76% dintre moldovenii cu vârstă de vot consideră că este important ca guvernul să ia măsuri pentru a opri dezinformarea de gen online pe tot parcursul sondajului.**

How important is it to you personally that the government take steps to stop gendered disinformation online - is it very important, somewhat important, a little important, or not important at all?

⁶⁷ [Nick Nguyen și Carmen Scurato, "Facebook and YouTube's refusal to moderate misinformation in global languages harms communities of color,"](#) 2 noiembrie 2021, [Prism](#); și [Caroline Allen, "Facebook's Content Moderation Failures in Ethiopia,"](#) 19 aprilie 2022, [postare pe blogul Consiliului pentru Relații Externe](#).

⁶⁸ ["How Big Tech platforms are neglecting their non-English language users,"](#) 30 noiembrie 2023, [Global Witness](#); și [Mona Elswah, "Investigating Content Moderation Systems in the Global South,"](#) 30 ianuarie 2024, [Center for Democracy and Technology Blog](#).

În general, moldovenii recunosc că există o **problemă cu rețelele sociale** și sunt îngrijorați de modul în care sunt prezentate femeile și fetele, iar acest lucru crește dramatic pe parcursul sondajului, demonstrând o deschidere spre implicare pe aceste subiecte. Până la sfârșitul sondajului, îngrijorarea cu privire la modul în care femeile sunt prezentate pe social media crește cu 24 de puncte, iar îngrijorarea intensă crește cu 18 puncte.

- Îngrijorarea generală cu privire la modul în care femeile și fetele sunt prezentate pe social media crește (+24 de puncte), iar îngrijorarea intensă crește cu 23 de puncte
  - **La început:** 21% foarte îngrijorați, 52% îngrijorați; 41% neîngrijorați
  - **La final:** 44% foarte îngrijorați, 76% îngrijorați; 20% neîngrijorați

Folosirea rețelelor sociale ca armă împotriva femeilor lider cu dezinformare de gen și ură este unul dintre cele mai eficiente mecanisme utilizate pentru a eroda instituțiile democratice, a diviza grupurile sociale, a exercita influență străină și a sprijini creșterea mișcărilor transnaționale de extremă dreapta. Atacurile care urmăresc să submineze femeile lider ajung la milioane de oameni la costuri foarte mici și reprezintă un semnal de alarmă timpuriu pentru regresul democratic. Eforturile de verificare a faptelor și de demascare a dezinformării sunt importante, dar nu suficiente pentru a opri vreodată răspândirea acesteia. Pentru aceasta, este nevoie de un efort concertat și coordonat al întregii societăți pentru a susține o abordare bazată pe drepturi a integrității informațiilor.

#ShePersisted este norocosă să se inspire de la activiști, experți și organizații de frunte din Moldova, care contribuie atât tacit, cât și direct la eforturile de combatere a dezinformării de gen la nivel global.

www.ShePersisted.org